

ВІДГУК**офіційного опонента****доктора юридичних наук, доцента кафедри адміністративного і господарського права та правоохоронної діяльності Херсонського державного університету****Єщук Ольги Михайлівни****на дисертацію Рівіса Михайла Михайловича «Публічне адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Відгук підготовлений на підставі вивчення тексту дисертації, автореферату та опублікованих за темою дисертації праць здобувача.

Актуальність обраної теми дисертації. Транскордонне співробітництво є одним з інструментів прискорення процесів наближення рівня життя населення прикордонних регіонів до середньоевропейського та забезпечення вільного переміщення людей, товарів і капіталів через кордон. Таке співробітництво сприяє об'єднанню зусиль суб'єктів транскордонного співробітництва для розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів, здійсненню євроінтеграційних заходів на регіональному рівні.

В умовах сьогодення, у різних сферах суспільного життя, зокрема транскордонного співробітництва, накопичуються системні виклики, які призводять до негативних наслідків.

Наприклад, прямі іноземні інвестиції в Закарпатську область зменшуються, що в свою чергу впливає на рівень різних сфер суспільного життя (економічної, національно-культурної, соціальної тощо) та викликає незадоволення жителів краю. Усе це вимагає системних змін правотворчого, правореалізаційного та правозахисного характеру, більшість з яких можуть бути забезпечені шляхом розроблення, обговорення та ухвалення нових норм адміністративного права.

Про актуальність теми дисертаційного дослідження свідчить також її зв'язок з Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5 та Планом заходів виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами – з іншої сторони, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 1106.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, сформованих у дисертації Рівіса М.М., визначаються тим, що вони базуються на опрацюванні досить значного масиву як національних так і міжнародних нормативно-правових актів а також наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів. Сформовані в результаті дослідження висновки та рекомендації підтверджені науковими доказами, є достатньо аргументованими і у своїй більшості переконливими.

Робота містить чітко сформовану об'єктно-предметну визначеність: об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають під час публічного адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС, а його предметом - публічне адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС.

Маємо змогу відслідкувати комплексний підхід до визначення здобувачем мети та завдань дослідження, що свідчить про авторський підхід до реалізації наукового пошуку: визначити засади та адміністративний інструментарій щодо підвищення ефективності публічного адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС.

Про теоретичну та практичну цінність дисертаційного дослідження, в цілому, свідчать викладені у вступі та трьох розділах основної частини роботи положення, які відповідають заявленій проблематиці та стосуються як постановки теми в цілому так і окремих її складових.

Сформоване поетапне здійснення наукового пошуку та структура роботи відповідають меті та поставленим до розкриття завданням, а також репрезентують наукову новизну та актуальність проблеми.

Апробація результатів дисертації також заслуговує на увагу. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки було оприлюднено дисертантом на трьох науково-практичних конференціях: «Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті» (м. Львів, 2017 р.); «Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності» (м. Одеса, 2018 р.), «Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи» (м. Львів, 2018 р.). Також, основні наукові результати дисертації було опубліковано в семи наукових працях, а обговорення здобувачем деяких проблем в аналізованій сфері під час проведення різноманітних зібрань додатково відображають наукові результати дисертації.

Наукове та практичне значення роботи. Наукове та практичне значення дисертації полягає у наданні нового розв'язання наукового виклику щодо розвитку засад та адміністративного інструментарію реалізації публічного адміністрування транскордонного співробітництва, формулюванню найбільш важливих теоретичних та практичних результатів дослідження, а також наведенню шляхів подолання виявлених проблем.

Сформовані та обґрунтовані в дисертації положення, висновки і пропозиції можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері – для подальшого наукового розроблення проблем транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС;

- правотворчості – для налагодження деяких аспектів транскордонного співробітництва та в цілому впровадження плановості, прогнозованості та підвищення рівня вітчизняної економіки, покращення сервісу та прагматичного будівництва дружніх стосунків між Україною та країнами-сусідами;

- навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право України»;
- правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС.

Новизна положень, які виносяться на захист полягає в комплексному розкритті основних підходів до підвищення ефективності публічного адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС. У результаті проведеного дослідження вироблено відповідну теорію, сформульовано низку наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем, які мають наукову новизну, важливе теоретичне та практичне значення.

До числа найвагоміших наукових положень результатів дисертаційної роботи можна віднести наступні:

- опис сутності об'єкта транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС як ефективного способу реального забезпечення потреб фізичних і юридичних осіб по обидві боки кордону, а також спільних адміністративних дій публічної адміністрації України та країн-учасниць ЄС;
- аргументовані положення про необхідність удосконалення такої діяльності, її концептуальних засад та конкретних змін та доповнення до чинного національного законодавства щодо підвищення ефективності транскордонного співробітництва України та ЄС, зокрема запропоновано конкретні зміни до Закону України «Про транскордонне співробітництво»;
- досліджено наукові положення щодо європейського досвіду публічного адміністрування транскордонного співробітництва, що уособлює собою певний конкретноправовий механізм досягнення позитивного результату для фізичних і юридичних осіб по обидва боки кордону щодо спільного розвитку прикордонних територій на благо народів цих країн;
- твердження про змістовні характеристики адміністративно-правового механізму публічного адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС, що поєднують елементи механізму

адміністративно-правового регулювання та специфічні елементи, що пов'язані з юридичною природою транскордонного співробітництва;

- положення про те, що публічне адміністрування у сфері транскордонного співробітництва - це форма реалізації публічної влади з метою задоволення публічного інтересу суб'єктами транскордонного співробітництва різних держав.

Окремої позитивної оцінки заслуговує думка автора про власне нормативне забезпечення (регулювання) окресленої сфери, яке об'єктивоване у вигляді низки нормативно-правових актів (як національних, так і міжнародних), які у свою чергу загалом є його джерелами – зовнішнім виразом. Досить ґрунтовно здійснений їх аналіз та логічно сформована класифікація за ступенем їх юридичної сили та відомчої сфери.

Перспективними вбачаються також і пропозиції щодо необхідності врегулювання питання належного функціонування євро регіонів; забезпечення підґрунтя для розвитку на теренах України європейських угруповань територіального співробітництва, агенцій регіонального розвитку а також інших робочих об'єднань та подібних до них органів; забезпечення адміністративними запобіжниками унеможливлення розкрадання коштів, що надаються для реалізації конкретно визначених угодових заходів та окремо встановлення відповідальності національних підрядників (суб'єктів господарювання), що взяли на себе зобов'язання з виконання конкретного доручення держави, пов'язаного з виконанням умов транскордонного співробітництва; забезпечення нормативно та практично запровадження спільних пропускних систем на кордонах з ЄС та окремо врегулювати питання контрабанди малим прикордонним рухом; доповнення КУпАП статтею 203-2 про порушення строків реалізації процедур усіх видів контролю уповноваженими особами контрольних органів та служб, а також статтею 203-3 про недотримання строків перевірки вантажу на митниці; реалізувати заходи щодо підвищення кваліфікації працівників органів

виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері транскордонної співпраці.

В цілому, високо оцінюючи дисертаційну роботу Рівіса М.М., слід зазначити, що окремі її положення, висновки, як кожної ґрунтовної наукової праці, носять дискусійний характер і потребують уточнення:

1. Спірною є точка зору здобувача щодо складових елементів адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють публічне адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС (сторінка 23) як сукупності певних юридичних засобів з метою досягнення більшої прозорості і безбар'єрності державного кордону між країнами-партнерами як у фізично-технічному, так і формально-правовому сенсі. Засоби описують, як правило, динаміку адміністративно-правового регулювання а не статистику.

2. По тексті дисертації, зокрема на сторінці 33 автор наводить приклади із адміністративної діяльності Закарпатської обласної ради, проте дослідження стосується в цілому співпраці України і країн-учасниць по всій лінії кордону.

3. На сторінці 40 дисертант відносить до спеціального законодавства, що регулює публічне адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 р. № 2493-III, який не відноситься прямо до аналізованої проблематики.

4. На сторінці 52 до проблем, які мають бути вирішені публічною адміністрацією, з поміж іншого, відносяться відкриття міжнародного пункту пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення Забрідь – Уліч, що не відноситься до предмету адміністративного права, це виключна компетенція уряду країни шляхом підписання угод.

5. Не одноразово по тексту, а зокрема на сторінці 179 пропонується прийняти доповнення до КУпАП щодо введення до нього статті 203-3

«Недотримання строків перевірки вантажу на митниці». З приводу цієї пропозиції виникає декілька запитань:

- 1) чи визначено і хто має визначати такі строки?
- 2) як це вплине на якість здійснення перевірки вантажу на митниці?
- 3) яка процедура здійснення такої діяльності у випадку форс-мажорних обставин (наприклад, кібератаки на комп'ютерні системи чи відсутність електропостачання)?

Зазначені зауваження хоча й мають місце у дисертації Рівіса М.М., але суттєво не впливають на загальний належний її рівень, а також теоретичну та практичну цінність, в тому числі, рівень наукової новизни її результатів. Вона є цікавою, корисною, самостійною, завершеною науковою працею, а виявлені недоліки мають переважно дискусійний характер.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження.

Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Зміст дисертаційного дослідження висвітлено досить повно, виклад запропонованих у праці положень базується на ґрунтовному опрацюванні наукових джерел з проблематики дисертаційного дослідження.

Хотілося б відмітити, що результати дисертаційного дослідження повною мірою відображені в достатній кількості наукових статей, оприлюднених у фахових виданнях, а їх зміст відповідає тексту дисертації.

Аналіз дисертаційної роботи та автореферату дає підстави дійти висновку про те, що це завершене самостійне наукове дослідження, яке вирішує конкретне наукове завдання та має істотне значення для розвитку науки адміністративного та інформаційного права та практики діяльності публічних адміністрацій.

Враховуючи викладене, дисертація Рівіса Михайла Михайловича «Публічне адміністрування транскордонного співробітництва України та країн-учасниць ЄС» відповідає вимогам п.п. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**професор кафедри адміністративного і господарського права та
правоохоронної діяльності**

Херсонського державного університету,

доктор юридичних наук

Ещук О. М.

*Згідно Єщук О.М.
підтверджено
в. о. м. [немає] ВХ
Кудас*

